

RITURILE NUPTIALE ÎN VIZIUNEA LUI SIMEON FLOREA MARIAN

Silvia CIUBOTARU

La primirea în Academia Română a preotului bucovinean, Bogdan Petriceicu Hasdeu atrăgea atenția că prin acest eveniment se completa ansamblul științific al prestigioasei instituții printr-o nouă disciplină: Etnografia. Atunci, în 1881, când opera lui Simeon Florea Marian încă nu se conturase în liniile sale majore, corifeul culturii românești îi acorda titlul de cel mai reprezentativ cercetător în domeniul său, considerându-l „un etnograf în adevăratul sens al cuvântului, care să fi răzbit în toate unghiulețele, fie cât de ascunse, din traiul, din cugetul, din simțul poporului român...”¹.

Dintre toți discipolii lui Hasdeu, S. Fl. Marian a fost cel care a confirmat majoritatea speranțelor puse în el. Și aceasta într-un mod al său personal, evitând imitarea adulatorie și adoptarea unor idei fără acoperire în realitatea satului românesc. A utilizat o parte din metodologia savantului mentor, adâncind însă investigațiile în sfera etnologică.

În timp, cărturarul bucovinean evoluează de la descriptivismul documentelor la conceperea unor lucrări care să integreze fenomenele etnografice analizate în context european și care să aducă deslușiri etnologice, istorice, mitologice și chiar psihologice. Domeniul riturilor maritale ne permite să urmărim această metamorfoză. Marian debutează în revista „Familia” de la Pesta, unde publică, în trei numere consecutive de la sfârșitul lui 1886 (anul II al publicației), *Datinile poporului român*, XI. *O nuntă la Ilișești, în Bucovina*. Cunoașterea pe teren, la fața locului, a ceremonialului, este îmbogățită cu detalii acumulate din amintirile sale ca fiu al satului respectiv. Ceea ce sporește interesul investigației este faptul că aceasta se desfășoară într-una dintre cele mai interesante zone folclorice din nordul Moldovei, cuprinzând Valea Șomuzului Mare.

¹ B. P. Hasdeu, *Răspuns* [la discursul de recepție la Academie al lui S. Fl. Marian], în vol. *Folcloristica*, 1. Ediție critică, note, variante, comentarii de I. Oprișan, București, Editura Saeculum I.O., 2003, p. 456.

Alte proiecte științifice l-au acaparat pe preotul din Suceava aproape douăzeci de ani, dar dorința de a reveni asupra cercetării riturilor familiale l-a urmărit mereu. În răspunsul pe care îl dă la discursul de recepție ținut de S. Fl. Marian cu prilejul intrării în Academie, B. P. Hasdeu menționează, pe lista lucrărilor încă inedite, și „patru volume de obiceiuri relative în specie la *Naștere, Nuntă și Înzmormântare*”².

Abia în 1885, Marian decide să se ocupe, în mod special, de o lucrare monografică asupra nunții românești. Prilejul este dat de una din inițiativele Academiei Române, concursul instituit în sesiunea generală din 1885, pentru o „disertațiune” cu tema *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*. Până în 1888, candidații puteau să-și redacteze lucrările, ținând cont de cerințele forului academic: „Uzurile nupțiale trebuiesc studiate în varietățile lor după toate provinciile române, comparându-se cu nunta la vechii romani și la popoarele neolatine pe de o parte, cu nunta la vecinii românilor (slavi, unguri, greci, albanezi), pe de alta, de unde să reiasă apoi de la sine o concluziune istorico-etnografică. Manuscrisul va trebui să coprindă materie pentru 200-300 pagine de tipar în 8° *garmoni*”³.

Întreprinderea n-a fost însă lipsită de peripeții: *habeat fatum libelli...* Cunoscând intențiile lui B. P. Hasdeu de a da „o operă despre căsătoria la români”⁴, nu vrea să cuteze a se aventura într-o realizare pe care o credea din start a fi inferioară prezumtivei lucrări a magistrului său. În acest fel, după mai multe șovăieli și aflând (după doi ani!) că eminentului savant, absorbit îndeosebi cu lucrul la *Etymologicum Magnum Romaniae*, „nu-i mai rămâne timp să se mai ocupe și cu nunțile”⁵, purcede la redactarea monografiei. Nu-i mai rămăseseră decât opt luni până la data concursului. Deși, inițial, planificase o lucrare în două volume: *I. Încredințarea*, *II. Nunta*, nu reușește să pună pe masa *onor comisiunii* decât o parte a materialului.

Raportul lui B. P. Hasdeu asupra manuscriselor prezentate, notate cu literele A (E. Sevastos) și, respectiv B (S. Fl. Marian), subliniază, în mod limpede, ce i se reproșa celui de-al doilea concurrent: „1 [...] a lăsat netractate o mulțime de puncte foarte importante; 2 [...] afară de Bucovina, se întemeiază în cea mai mare parte pe

² *Ibidem*, p. 457.

³ S. Fl. Marian, *Precevântare* la vol. *Nunta la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*, București, Tipografia Carol Göbl, 1890, p. III.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. IV.

corespondențe și informațiuni de a doua mână”⁶. Totuși, distinsul referent promite autorului „manuscriptului B” un ajutor bănesc din partea Academiei, pentru tipărire, cu condiția să-și completeze lucrarea.

Urmărind stenograma ședinței plenare academice din 12 aprilie 1888, observăm că și alți membri ai *Comisiunii* au intervenit pentru „consolarea” savantului bucovinean. G. Barițiu arată că scrierea concurentului B este foarte voluminoasă, având peste 40 de capitole, deși cuprinde numai prezentarea datinilor maritale de la o săptămână înainte și până la o săptămână după nuntă. Materialele pentru studiul comparativ erau bogate, acoperind toate țările unde sunt români, precum și obiceiurile antichității greco-romane.

Chiar dacă n-au putut alege drept câștigător manuscrisul preotului din Suceava, N. Ionescu și D. Sturza au sprijinit amendamentul concursului: „Pentru manuscrisul B, Academia, în mod excepțional, decernă din fondul Heliade-Rădulescu, consolidat, o încurajare de 2000 lei în efectele de care este compus, atunci când manuscrisul va fi depus la delegațiunea Academiei cu complementele promise de autor, și se va tipări”⁷.

Acest episod insolit din istoria premiilor academice a avut consecințe benefice pentru etnologia românească. Cu acribia sa caracteristică, S. Fl. Marian amplifică lucrarea și o perfecționează, astfel încât, până astăzi, monografia realizată atunci rămâne cea mai bună și mai utilă pe plan național. Chiar în context internațional, mai cu seamă la acea vreme, cercetarea asupra riturilor nuptiale efectuată de savantul român aducea contribuții esențiale și inovatoare.

Piatră de încercare în opera sa personală, *Nunta la români* constituie o prodigioasă acumulare informațională și metodologică. Structura lucrării corespunde perfect viziunii organice asupra spiritualității populare, respectând ordinea principalelor momente ale ceremonialului marital: *I. Înainte de nuntă*, *II. Nunta și ospățul și III. După nuntă*. Astăzi am spune că era soluția cea mai la îndemână, deoarece respecta cadența unui rit de trecere. La acea vreme, însă, Van Gennep nu-și elaborase încă celebra sa teorie. *Les Rites de passage* aveau să apară abia în 1909, după moartea lui Simeon Florea Marian. Or, deschizând monografia preotului bucovinean, putem

⁶ *Nunta la români. Studiu etnografic comparativ*, în vol. B. P. Hasdeu, *Folcloristica*, 2, p. 46.

⁷ Premiul Heliade-Rădulescu pe 1888. Raportul Comisiunii asupra manuscriselor prezentate la concurs. *Nunta la români. Studiu etnografic comparativ*, în vol. B. P. Hasdeu, *Folcloristica*, 2, p. 311-312.

desluși toate particularitățile specifice unui rit de trecere pe care le cumulează nunta.

Epitetul favorit al exegeților *Nunții la români* este cel de „descriptiv”, adesea utilizat cu o nuanță ușor peiorativă. Descrierile există, într-adevăr, dar niciodată fără o justificare în morfologia lucrării. S. Fl. Marian se adresa unor cititori foarte puțin informați asupra realității de teren și avea nevoie să-și susțină afirmațiile, la fiecare pas, cu argumente viabile. De-a lungul anilor, s-au adus completări cu date provenite din cercetări locale, dar contribuțiile substanțiale ale acestei monografii sunt valabile și astăzi. Descriptivismul necesar unui deschizător de drumuri este secondat, în mod constant, de metoda analitico-comparativistă.

La prima vedere, ne aflăm în fața unei lucrări simple, puțin elaborate, pentru care autorul, având în vedere presupusa lui calofilie în alegerea citatului folcloric, a fost ironizat că ar avea în stil „un iz romantic, uneori retardat”⁸. Această limpezime, însă, pune în lumină capacitatea lui S. Fl. Marian de a domina volumul enorm de material luat în discuție. El a evitat capcana unui stil dezordonat și prolix, deficiență care, din păcate, a făcut ca o lucrare onestă, ca aceea realizată de Elena Sevastos, să rămână de neutilizat. La Marian, faptele sunt ordonate „în capitole organice, scoase din osatura obiceiului potrivit importanței lor”⁹.

I s-a reproșat cărturarului bucovinean că „volumele lui nu îmbie la lectură” și că le lipsește o „osatură teoretică”¹⁰. Chiar B. P. Hasdeu era nemulțumit că „manuscriptul B”, cel cu motto latinesc (aparținând lui S. Fl. Marian), „sub raportul emoțiunii și al stilului lasă deopotrivă de dorit”¹¹. Prima afirmație intră în contradicție cu epitetul de *romantic*, pe care i l-au dat unii cercetători. Fără a avea un stil poetic, Marian scrie accesibil și chiar agreabil. Temperamentul său introvertit aduce o anumită sobrietate în expunere, autorul contribuind la șlefuirea exprimării științifice riguroase în limba română. Pentru a ușura buna înțelegere a celor relatate, a pus la subsol trimerurile prea savante și citatele în limba latină. De asemenea, în același scop, a introdus majoritatea textelor folclorice în interiorul monografiei, fiecare din acestea în contextul ritualului aferent.

⁸ Romulus Vulcănescu, *Etnologia*, în vol. *Istoria științelor în România*, București, Editura Academiei RSR, 1975, p. 37.

⁹ Ovidiu Bârlea, *Simeon Florea Marian*, în *Istoria folcloristicii românești*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974, p. 241.

¹⁰ *Ibidem*, p. 232.

¹¹ B. P. Hasdeu, *Folcloristica*, 2, p. 46.

Într-adevăr, în antologia de la sfârșitul volumului, intitulată *Adaus*, sunt prezente numai orații de nuntă.

Cât despre „osatura teoretică”, aceasta este circumscrisă fiecărei secțiuni. S. Fl. Marian surprinde dialectica internă a riturilor nuptiale, determinările sociale și familiale, impactul lor asupra colectivității rurale. Nunta este privită ca fiind centrul unui ansamblu de obiceiuri. Înainte de Edward Westermarck (*The History of Human Marriage*, 1891), James George Frazer (*Totemism and Exogamy*, 1910), Émile Durkheim (*Les formes élémentaires de la vie religieuse*, 1912), Bronislaw Kaspar Malinowski (*Marriage and Family Life among the Natives of the Trobriand Islands, British New Guinea*, 1929), Claude Lévi-Strauss (*Les structures élémentaires de la parenté*, 1949), *mutatis mutandis*, Simeon Florea Marian este preocupat de factorul religios în căsătorie, de legile vitanței (oroarea de incest), de funcțiile, obligațiile și drepturile cerute de legătura matrimonială, de aspectele morale ale contractului încheiat în fața preotului și a primarului. Urmărind sistemul de daruri și contra-daruri, autorul intuiește că prestația nupțială este concepută ca o datorie rambursabilă pe termen lung, momentele când au loc ofertele ori schimburile fiind marcate prin rituri specifice.

Romulus Vulcănescu îl suspecta pe savantul bucovinean de un *parti-pris* acordat religiozității creștine ortodoxe. Mai mult, el considera că formația preotească a lui S. Fl. Marian ar fi adus unele prejucții în perceperea spiritualității folclorice: „Formația lui ecleziastică și lipsa lui de antecedente în literatura de specialitate română îl fac uneori să treacă prea repede peste unele probleme de fond, legate de concepția și viziunea (socotite de el *profane*) asupra vieții și lumii și să insiste mai ales asupra unor ecouri culturale sacre și a unor probleme de amănunt”¹².

În realitate, autorul *Nunții la români* nu a fost mânat de astfel de prejudecăți. Este destul să ne amintim de culegerile sale de farmece și descânțece, ori de analiza pertinentă a actelor magice circumscrise diferitelor obiceiuri. Capitolul *Ursirea*, al volumului despre riturile nuptiale, include un număr impresionant de practici vrăjitoarești și divinatorii. Magia de contact este semnalată în legătură cu anumite obiecte rituale, cum ar fi inelul, colacul și cununa miresei, năframa de încredințare ș.a. Dansurile și gesturile sacrale, tripla circumambulație în sensul mișcării aparente a soarelui, ori cununia „pe biraie” și „la salcie”

¹² Romulus Vulcănescu, *op. cit.*, p. 36-37.

sunt puse în relație cu magia homeopatică sau imitativă. Nunta presupune prezența actelor magiei albe, de bun augur.

În schimb, cunoștințele acumulate ca preot și profesor de religie l-au ajutat să discearnă acele pasaje preluate de orațiile populare din „rugăciunile usitate în biserica ortodoxă ori care se citesc în timpul logodnei și a cununiei de către preoții funcționari”¹³. Dar, chiar și în cazul *Iertăciunii*, textul folcloric cel mai influențat de Biblie, autorul monografiei asupra ceremonialului nupțial semnalează latura sa profană și meritul creatorilor rurali: „Nu-i vorbă că și fantasia poporului încă a contribuit foarte mult la întregirea și înfrumusețarea lor”¹⁴.

Documentația folosită de S. Fl. Marian acoperă, aproape exhaustiv, tot ce se scrisese la noi până atunci despre riturile maritale. Lista persoanelor care i-au furnizat datele necesare pentru redactarea volumului, atât a celor care au publicat în revistele vremii, cât și a celor care au răspuns în scris solicitărilor sale directe, este imensă. Cităm numai o parte din ele: V. Alecsandri, V. Alesiu, P. Băncilă, Andrei Bârsanu, T. Bojâncă, Iuliu Bugnariu, T. T. Burada, George Candrea, Mihai Canianu, Florian Danciu, T. Dușănescu, Victoria Farcașu, T. Frâncu, T. Gramatovici, A. I. Hodoș, B. P. Hasdeu, Ion Urban Jarnik, Mihai Lupescu, At. M. Marienescu. G. Misail, Vangelii Petrescu, M. Pompiliu, Simion Rotariu, Gr. Sima, L. Șăineanu, V. Ștefanelli, G. Trailă, G. Dem. Teodorescu, G. Tomoioagă, P. Ursu, B. Viciu. Colaboratorii săi îl ajută să cunoască realitatea etnografică și folclorică din toate ținuturile locuite de români.

Există însă un decalaj între ponderea materialului privind nordul Moldovei, Bucovina în special, și a aceluia provenit din alte zone. O altă problemă o ridică procentul mic al anchetelor directe de teren, comparativ cu răspunsurile la chestionarele indirecte. Meritul etnologului este de a fi evitat capcana unei prezentări inegale a ansamblului fenomenului analizat. Pentru că, în ciuda lacunelor existente în cazul unor localități, monografia este reprezentativă pentru nunta la români, „suma a ceea ce se publicase până atunci”¹⁵.

Foarte atent este cărturarul bucovinean și în ceea ce privește bibliografia străină. Deși locuia într-un oraș fără mari instituții culturale, a reușit să consulte aproape toate scrierile mai valoroase tratând despre căsătorie și nuntă. Menționăm dintre acestea: *Das Leben der Griechen und*

¹³ S. Fl. Marian, *op. cit.*, p. 585.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Ovidiu Bârlea, *op. cit.*, p. 242.

Römer, *nacht antiken Bildwerken* de Erns Guhl și Wilh. Koner (Berlin, 1862), *Hochzeitsbuch. Brauch und Glaube der Hochzeit bei den Christlichen Völkern Europas* de Ida von Düringsfeld și Otto Freiherr von Rheinsberg-Düringsfeld (Leipzig, 1871), *Das Privatleben der Römer* de L. Marquardt (Leipzig, 1879), *Les noces de campagnes en Bery* de Ch. Ribaut de Langardière (1885) și *Cântece și obiceiuri la nunți – studiu despre originea familiei* de P. Lafargue (Rev. „Contemporanul”, an VI, Iași, 1887).

Surprinderea obiceiurilor pe viu nu rămâne unicul țel al monografiei lui S. Fl. Marian. În mod constant, autorul introduce comentarii asupra importanței riturilor nuptiale pentru societatea tradițională. În primul capitol, intitulat *Scopul căsătoriei*, surprinde valoarea alianței noului cuplu pentru perpetuarea experienței agrare și pentru asigurarea descendenței. Ca să-și realizeze menirea, căsătoria trebuie să fie durabilă. Soții, în viziunea poporului, împlinesc o datorie sfântă față de rosturile existenței: „Ca să nu li se facă aruncare că numai degiaba s-au născut și trăit în lumea aceasta”¹⁶. Legitimitatea uniunii conjugale este consfințită atât de legile societății omenești, cât și de cele dumnezeiești. Este un principiu statornicit din cele mai vechi timpuri, putând fi regăsit în antichitatea romană: „Connubium est omnis divini et humani juris communicatio”¹⁷.

Un loc important este acordat în *Nunta la români* terminologiei folclorice aferente ceremonialului. Chiar dacă introducerea acesteia poate părea dizarmonică în economia studiului (de exemplu, Ion Șeuleanu consideră că etimologiile, explicarea împrumuturilor, familiile de cuvinte ș.a. „nu se subordonează organic textului și o expediere a lor la note ar fi fost desigur mai chibzuită”¹⁸), aceasta relevă fațete noi ale secvenței ritualice pe care o însoțește. Astfel, tinerele care stau în preajma miresei sunt numite, în funcție de zona folclorică: *druște*, *diavere* (*gyavere*), *fete de nune*, *nune* sau *fete-după-masă*. Rolul lor este de a ajuta la brodatul năfrânilor pentru principalii actanți ai nunții, de a străjui mireasa când se închină darurile și de a o purta de mână la „danțul” din ograda bisericii. Împreună cu nașa sau cu o nevestă mai pricepută, ele gătesc mireasa: „O piaptână, o împletesc, ele îi pun cununa pe cap și tot ele îi așează hobotul pe spate”¹⁹. După cununie, druștele cedează locul femeilor măritate, care o primesc în rândul lor pe tânăra soție.

¹⁶ S. Fl. Marian, *op. cit.*, p. 2.

¹⁷ *Ibidem*, p. 3.

¹⁸ Ion Șeuleanu, *Poezia populară de nuntă*, București, Editura Minerva, 1985, p. 31.

¹⁹ S. Fl. Marian, *op. cit.*, p. 231.

Într-o vreme în care transcrierile pieselor folclorice depindeau întru totul de puterea de receptare a culegătorului, de antrenamentul său acustic și de viteza și exactitatea notării, era inevitabil să existe anumite pasaje cu defecțiuni. S. Fl. Marian a dovedit capacitate de selecție a variantelor autentice. Când, totuși, apar texte contrafăcute stilistic, acestea au fost folosite din necesitatea de a ilustra semantic un motiv folcloric ori o datină pentru care nu exista altă alternativă. Bogăția citatelor din lirica și epica populară este deosebit de utilă specialistului, care nu mai poate accede astăzi la anumite publicații dispărute sau extrem de rare. Unele cântece și orații din ceremonialul nupțial de altădată au fost abandonate în favoarea altora sau și-au restrâns foarte mult aria de răspândire. Cu atât mai valoroase rămân astăzi *cântecele de govit*, *alduitul Pintenului* ori *chemările la nuntă* citate în cartea folcloristului bucovinean.

S-a presupus că sfaturile lui B. P. Hasdeu l-au determinat să perfecționeze monografia asupra riturilor maritale. Firește că, la început, asemenea consultații între cei doi cărturari au existat. Dar, pentru Marian, momentul elaborării monografiilor referitoare la riturile familiale este cel al regăsirii de sine. Atunci descoperă cu adevărat drumul său propriu în contextul cercetărilor etno-folclorice. Dacă Lazăr Șăineanu, subtil cunoscător al mitologiei, va fi cel mai potrivit om de știință de la noi pentru realizarea tipologiei basmelor, Simeon Florea Marian reprezenta monograful ideal al obiceiurilor și riturilor populare.

La data redactării *Nunții la români*, S. Fl. Marian acumulase, mai mult decât oricare alt cercetător român al domeniului, cunoștințe detaliate despre riturile nupțiale. Deși va opta pentru o structură subordonată ritmului temporal al evenimentului, în contextul lucrării apar toate tipurile de gesturi specifice ceremonialului marital: de despărțire de părinți și de integrare într-o nouă familie, apotropaice și purificatoare, propițiatoare, legate de fertilitatea noului cuplu, augurale ș.a. Savantul bucovinean a organizat în modul cel mai potrivit materialul bogat de datini și ritualuri, investigând dincolo de aparențe: „Nu mai rămâne cu explicația la suprafața lucrurilor ci, având acum la bază o informare mai largă, încearcă să pătrundă mai adânc semnificația majoră a fenomenului folcloric”²⁰.

²⁰ Mircea Fotea, *Simeon Florea Marian, folclorist și etnograf*, București, Editura Minerva, 1987, p. 134.

Când este convins de un adevăr, este gata să-l corecteze chiar și pe B. P. Hasdeu, cum se întâmplă în cazul confuziei făcute de marele etnolingvist între *Cale-albă* și *Cale-primară*, pe care le prezintă, în *Dicționarul limbei istorice și populare a Românilor*, ca desemnând unul și același lucru în unele zone de peste Carpați. În realitate, *Cale-albă* este – așa cum explica și Ion Budai-Deleanu – „*Der erste Weg den die Braut zum Bräutigam macht*” („Prima cale ce-o face mireasa la mire”), pe când *Cale-primară* indică primul drum pe care îl fac tinerii căsătoriți, la o săptămână sau două după nuntă, la casa părinților miresei. Și Marian adaugă la aceste zise: „Adj. *albă* din *Cale-albă* are înțelesul de *curată, nevinovată*, pe când la *Cale-primară*, sau în timpul acesteia, nu mai poate fi vorba despre castitate sau nevinovăție”²¹.

O calitate a preotului-academician era capacitatea de a evita exagerările. Într-o vreme când excesele curentelor latinist și mitologizant favorizau denaturarea faptelor folclorice autentice, Marian a dat dovadă de bun-simț, echilibru și moderație. A ocolit dulcegăria și patetismul ce se strecurau de multe ori în conferințele și scrierile științifice de atunci sub presiunea modei. Așa cum sublinia N. Iorga, surprinzând în mod perfect o fațetă a personalității cărturarului bucovinean: „A avut însă bunul-simț care trebuie pentru a ocoli sau a atinge numai chestiile pe care n-avea pregătirea să le elucideze”²².

Până astăzi, monografia *Nunta la români*, realizată de S. Fl. Marian, rămâne o lucrare de căpătâi, viabilă, nu numai datorită belșugului și diversității de materiale informative, ci și datorită metodologiei complexe utilizate. Așa cum afirma Ion Șeuleanu, în capitolul *Retrospectivă critică* al cărții sale *Poezia populară de nuntă*, cărturarul bucovinean „s-a folosit de toate metodele de investigație familiare epocii, de la observația directă la informație și de aici la metoda corespondenților”²³.

Mai puțin luate în seamă până acum au fost relațiile constante pe care le face autorul între obiecte rituale, obiceiuri, superstiții și fragmente din balade, basme ori colinde, tratând aceleași motive folclorice. În această sferă a lucrării găsim numeroase sugestii pentru studii și eseuri. Simbolistica inelului și a bastei de încredințare, de exemplu, este urmărită în antichitatea greco-romană, în cântecele

²¹ S. Fl. Marian, *op. cit.*, p. 597.

²² Nicolae Iorga, *Un cercetător al vieții poporului românesc: S. Fl. Marian*, în vol. *Oameni care au fost*, I, București, Editura Minerva, 1987, p. 167-168.

²³ Ion Șeuleanu, *op. cit.*, p. 30.

populare de dragoste, în balada moldovenească *Inelul și năframa*, precum și într-un basm transilvănean, *Zâna împărăteasă și pana ei aleasă*, publicat de Mărgineanu în colecția „Tribunei”, la 1886. *Anuli pronubi, mutuae fidei signa*, purtat de miresele românce, „decide, el leagă”²⁴ atât de puternic, încât poate da semn parteneriei despre soarta alesului ei: „Când inelu-a rugini, / Să știi, dragă, c-oi muri!”²⁵

Opera realizată de Simeon Florea Marian, printr-o muncă asiduă – echivalând cu efortul unui întreg colectiv de cercetare timp de un număr de ani – a fost consultată, citată și chiar imitată de generații de etnologi români. Nu putem decât să regretăm că n-a fost tradusă într-o limbă de mare circulație. Mai ales că această intenție a existat. Într-o scrisoare expediată din Cernăuți la 10 ianuarie 1905, Leonida Bodnărescul îi făcea o propunere în acest sens autorului: „Vă rog deci dară, să luați în considerare dorința savantului Friedwagner și să aveți deosebita bunăvoință a-mi da permisiunea formală ca să traduc înainte de toate valoroasa-vă lucrare *Nunta la români*, care va apare ca carte separată (nu prin foi) în limba germană”²⁶. Din păcate, la trecerea în neființă a cărturarului bucovinean, acest vis nu se împlinise și nu cunoaștem să se fi realizat vreodată.

Nunta la români constituie pentru noi o sursă etnologică de neînlocuit, model de monografie care îmbină documentele de istorie socială cu cele de cultură populară. Lucrarea surprinde importanța familiei nucleare ca instituție necesară protecției parentale și, implicit, supraviețuirii comunității umane.

Résumé

L'article met en évidence la contribution de S. Fl. Marian à l'étude des coutumes nuptiales roumaines. Il a été le premier à saisir chez nous l'unité formelle tripartite du mariage en tant que rite de passage. La monographie du prêtre de Bucovine, *La fête des noces chez les Roumains* est resté jusqu'aujourd'hui un point de repère dans la bibliographie de spécialité.

²⁴ S. Fl. Marian, *op. cit.*, p. 192-196.

²⁵ *Ibidem*, p. 195.

²⁶ *Simion Florea Marian și corespondenții săi*. Ediție îngrijită de Eugen Dimitriu și Petru Froicu. Cuvânt înainte de Iordan Datcu, București, Editura Minerva, 1991, p. 85.